

Avguštin Océpek.

(Spisal F. Erjavec.)

Previdnost božja in volja mojih staršev me je obsodila na več lét v mestne šole. Ker so moja stara mati imeli v mestu svojo hišo, sem stanoval pri njih. Hiša stare matere je stala na zadnjem koncu mesta, kjer se v deževnem vremenu gnojnica prav po domače cedí po ulicah. Tukaj jenja tudi robati mestni tlak. Previdna mestna gospôska, kateri je mar za mir in pokoj mestjanov, neče, da bi ropotanje in derdranje voz budilo prebivavce tega tihega kraja iz sladkega jutranjega spanja. Stara mati so bili v tej hiši rojeni in ne bom se zlagal, če rečem, da svoje žive dni niso enkrat spali pod tujo streho. Ta hišica se jim je tedaj tolkanj priljubila, da so večkrat rekli, da bi ne hteli menjati za marsiktero, ki je znabiti večja in ki stoji sredi mesta na nar lepšem kraju. Posebno zato sem tako rada tukaj so djali večkrat, ker imamo na vertu tako dobro vodo, kot je ni kmalo v naši soseski. Uno leto, ko je bila tista velika suša, nobena štirna okoli nas ni imela vodè, celo mestna se je posušila, ali naša je imela zmiraj dovolj moče. V cerkev tudi nimamo daleč, branjovca imamo pa v hiši.

Ti materni dokazi imajo res nekaj v sebi, človek jim ne more kaj. Tudi sem imel jaz svojo staro mater preveč v čisli, da bi se bil ustavljal njihovim mislim, tega me Bog vari; ali včasih se mi je vendar zazdevalo, da znabiti ne bi bilo napčno, ko bi naša hiša stala sredi mesta zraven šole. Toliko je vsaj gotovo, da bi bila midva z gospôdom učenikom večja prijatla, kot sva bila tako. Po zimi sem večkrat prepozno, kakor prezgodaj prišel in potem so terpele ušesa ali lasje ali pa kak drug ud mojega telesa za to, kar so nogé zadolžile.

Temu pa ni bila vselej dolga pot kriva; ko bi bilo na to prišlo, bi bila mogla večidel naša stara ura odgovor dajati. To ti je bila in znabiti je še zdaj prava podoba babje nestanovitnosti in svojeglavnosti; to, kar je danes zaostala, in še več in preveč je drugi dan prihitela, in nikoli nismo vedili, pri čem da smo. Da je bila babje sorte, je tudi s tem pokazala, da je včasih, ko se ji je ravno zljubilo, tolkla in bila ure brez konca in kraja. Kedar jo je ta togota prijela, ni molčala, ko bi ji bil tri vozle na jezik naredil. Včasih je pa kljubovala in šobo napela; takrat ni dala glasú od sebe, če si jo še tako drezal in cukal. Stara mati so imeli neizrečeno poterpežljivost ž njo; jaz sem jih le občudoval, da se včasih ves popoldan niso naveličali pri nji stati in jo navijati in drezati. Če je potem en dan prav šla, je niso mogli prehvaliti in Bog obvari, da bi bil kdo domačih kaj čez njo rekel, hudo bi se jim bil zameril. Kedar ji je kak tuj človek kaj

očital, so se vselej za njo potegnili. „Sama ne vem, kaj ji je spet, saj je šla zmiraj prav, samo danes se nekaj obotavlja, je pa že spet kdo pri nji bil“. Pri zadnjih besedah so vselej mene pogledali, da si ravno sem se je ogibal, kot naglavnega greha.

Stara mati so pač imeli še eno prav lepo uro, ki je stala v spavnici na omari pod steklenim zvoncom in verh tega zvonca je bila še z belim pertom zagernjena, kot podoba Izisova v Saizu. To uro jim je pred več leti njihov sin in moj ujec Peter iz Tersta prinesel; takrat je bila pervikrat in zadnjikrat navita. Da si tudi jih je Peter podučeval, kako se navija, si mati vendar niso upali, še manj pa, da bi jo bili komu zaupali. Zmiraj so rekli: „Saj ji ne vé nihče lastnosti, kot sam Peter“. Ker pa Petra ni bilo, da bi jo bil navijal, je stala, od kar se je bila pervikrat iztekla. Še pokazali je niso radi vsacemu; le redek je bil človek, kterega bi bili vrednega spoznali, jo od obličja do obličja gledati. Dobro vem, kako sem jih nadlegoval in prosil perve dni, ko sem prišel k njim, da bi mi jo pokazali. Kaj dolgo so se branili in ustavljali, preden so se udali. S slovesnim obrazom so me peljali pred kamrico, kjer sem mogel čevlje dobro odergniti. Ko sva stopila v svetišče, so naj pred zapahnili duri, potem so obrisali prah z omare, na kateri je stala ura, in ko je bilo to storjeno, so z veliko prazničnostjo odgernili beli pertič in so me smehljaje pogledovali. Gotovo so imeli veliko dopajdenja nad mojim začudenjem. Ura je bila pa res lepa. Iz svitlega črnega stojila so rastle štirje beli stebri, med temi je visela ura in nad njo je razprostiral zlati tič svoje peruti. Nar bolj mi je pa dopadel angelj, ki je s kladvom v roci namerjal mahniti po dveh sercih, ktere je z drugo roko v kleščah deržal. Stara mati so rekli, da ta angelj bije ure, kar je neki prav lepo viditi. Zelena svilnata vervica je visela iz ure; kedarkoli bi kdo pocukal za to vervico, se oglasi in pové celo na četertinke, koliko je ura. Tako so mi vsaj prav za gotovo povedali stara mati in ker vem, da se nikoli niso zlagali, mora tudi to res biti; se vé, da bi se bil jaz naj raji sam tega prepričal, ali kaj! ker tega stara mati niso nikakor pripustili. Potem so mi pravili še več od te ure in od sinú Petra, kako je prišel v Terst, kako dobro službo da ima in še več družega, kar sem davno že vse vedil, toraj jih nisem nič prav zvesto poslušal. Angelj mi ni šel iz glave, ne vem kaj bi bil dal, da bi ga bil vidil, kako tolče s kladvom. Rad bi bil pustil južino opoldne, da bi bil smel le enkrat pocukati za vervico, ali mati so se preveč bali, da bi se s tem ura ne pokazila, in da bi ne imel več skušnjav, so jo pokrili spet z belim zagrinjalom.

Blagovoljni bravec! vem, da se bo tebi neumno zdelo, kaj toliko od teh dveh ur pripovedujem, ali ker sem te že peljal v staro-materno hišo, je vendar treba, da ti skažem njene posebnosti in znamenitosti. Gotovo mi tega ne boš zameril, posebno če ti še

povem, da polovica vsega govorjenja v staromaterni hiši se je pletla okoli teh dveh ur in okoli pridnega sinú Petra. Če je prišel kak človek v hišo, so stara mati znali besedo tako obrniti, da so jeli govoriti od Petra, potem pa od nove ure, katero je on prinesel, in od te pa so poskočili na staro; če smo bili pa sami domači, so že dobili kako priložnost, od stare ure kaj povedati; od te so napeljali govorico na novo in od tod do Petra pa spet ni bilo daleč.

Pri vsem tem, da smo imeli v hiši dve uri, vendar nikoli nismo vedili, pri čem da smo. V šoli sem imel jaz zavoljo tega velike sitnosti, posebno po zimi. Ne vem, kaj bi bil počel, ko bi ne bili imeli stara mati nekaj v hiši, kar nam je vsaj zjutraj uro prav dobro namestovalo. Ta nekaj je bil visok črn klobuk, ki je vsako jutro razun nedelj in zapovedanih praznikov kimal memo našega okna. Naše okna so bile tako visoke, da se iz hiše drugzega ni vidilo kot sam klobuk, ali jaz sem vendar dobro vedil, kdo korači pod tem klobukom in od tega možá sem se namenil vam naznaniti, kar sem od njega zvedil.

Avguštin Océpek, ker takó je bilo možu imé, je stanoval že dva in trideset let v staromaterni hiši. Koliko je bil star, tega ni nihče natanjko vedil, toliko je bilo gotovo, da se te leta, kar je pri nas stanoval, ni prav nič spremenil. Ljudje so sicer govorili, da mu jih ne manjka veliko do šestdesetih, da si tudi bi mu jih človek ne prisodil več kot trideset. Océpek je bil pisar pri davkarjih, vsaki dan je služil dve sreberni dvajsetici. S tema dvema dvajseticama je prav zadovoljno živel; častí ni bil nikoli lakomen, toraj se tudi ni poganjal za višo službo, ker si je mislil, večá ko je služba, večá je odgovornost, večé so skerbí.

Avguštin Océpek je bil zakonski sin Jurja Océpka, poštenega kajžarja iz kozjega Verha. Imé Avguštin sicer ni navadno v naših krajih, v kozjeverskih kerstnih bukvah se ne najde v drugo in tudi naš junak bi ga ne bil dobil, ko bi si bili dali mati kaj dopovedati. Ali kaj? vsi ugovori očetovi so bili bob v steno. Da si tudi očetu ta materna terma ni bila nikakor po volji, so se ji nazadnje vendar udali. Pa kdo bi môgel tudi svoji ženi v tacih okoljšinah kaj odreči! Kerstili so ga tedaj za Avgušтина in to ime bo nosil vse svoje žive dni.

Ko je nekoliko odrasel, je pasel drobnico svojega očeta, to je: pet kóz in dvě ovci. Ko je enkrat na paši na plotu sedel in z razpraskanima nogama zvonil, mu pade v glavo, da bi bilo bolje gospod biti, kot se v kozjem Verhu za kozami po germovji plaziti. Prec je sklical svojo čedo skup in, da si tudi je solnce še visoko stalo na nebu, je gnal vendar že domú in še nikoli ni svojih kóz takó dervil, kot tisti popoldan.

(Dalje prihodnjič.)

